

(134. 4.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

De Surinaamsche middelen, ongerekend de ontvangsten voor buitengewone productieve werken en hetgeen van den Staat wordt geleend tot het aanleggen en exploiteeren van een spoorweg, hebben in 1903 f 9903,97⁵ meer dan de raming opgebracht, terwijl 53 artikelen der koloniale huishoudelijke begroting voor dat dienstjaar een overschot hebben gelaten van f 105 793,64⁵ en er op den post voor onvoorziene uitgaven nog een bedrag van f 2227,09⁵ beschikbaar is.

Daarentegen moesten verschillende artikelen, andere dan die voor buitengewone productieve werken, en voor het aanleggen van een spoorweg, worden overschreden. Twee en twintig daarvan konden uit den post voor onvoorziene uitgaven worden aangevuld, doch ten opzichte van 21 artikelen was zulks niet mogelijk, daar deze artikelen werden overschreden met een totaal bedrag van f 224 290,01. Tegenover de hogere opbrengst der middelen en het op verschillende artikelen overgebleven bedrag — het op den post voor onvoorziene uitgaven resteerend bedrag wordt niet medegerekend, daar het dient gereserveerd te worden voor het mogelijke geval dat ten laste van het dienstjaar 1903 nog uitgaven op dien post moeten worden verevend — maken dus deze overschrijdingen eene verhooging van de voor het dienstjaar 1903 toegestane bijdrage uit 's Rijks schatkist noodig van f 108 592,39. In dit bedrag is begrepen de overschrijding (van f 60 000), waartoe de ondergeteekende, blijkens zijne mededeeling in de Memorie van Toelichting betreffende de koloniale huishoudelijke begroting van Suriname voor het dienstjaar 1904 (Gedrukte stukken 1903—1904, 86, n°. 3) den Gouverneur machtigde ten behoeve van den aankoop van de plantages „Kroonenburg“, „Rijnberk“, „Schaapstede“ en „De goede vriendschap“.

In verband met het vorenstaande zijn in het bij deze Memorie aangeboden ontwerp van wet tot wijziging en verhooging van de koloniale huishoudelijke begroting van Suriname voor het dienstjaar 1903 21 artikelen ter verhooging, tot een gezamenlijk bedrag van f 224 290,01, voorgedragen en 53 artikelen ter verlaging, tot een totaal bedrag van f 105 793,64⁵, terwijl bij het eveneens bij deze Memorie aangeboden ontwerp van wet tot verhooging van het Xde hoofdstuk der Staatsbegroting voor het dienstjaar 1903 het voorstel wordt gedaan om de bijdrage aan de koloniale geldmiddelen van Suriname te verhoogen met f 108 592,39, en mitsdien te brengen op f 452 923,98⁵.

Uit het vorenstaande blijkt dat de uitkomsten van het dienstjaar, wat de uitgaven betreft, niet gunstig zijn geweest, hetgeen in hoofdzaak is toe te schrijven aan den ongunstigen toestand van den grooten landbouw. Door den achteruitgang van de cacaoplantages werden nagenoeg geen immigranten na expiratie van hun contract opnieuw onder contract in dienst genomen, terwijl aan vele niet onder contract verbonden immigranten, die mede op de plantages werkzaam waren, aldaar geen werk meer kon worden verschaft. Ter voorkoming dat zij zouden repatriëren op kosten van het Immigratie-

fonds moesten belangrijke uitgaven gedaan worden voor den aankoop van terreinen en de inrichting van deze tot vestigingsplaatsen, om zodoende de immigranten als kolonisten voor den kleinen landbouw te behouden. Anderdeels was de gedrukte toestand oorzaak van het minder ruim vloeien der middelen.

Omtrent de redenen waarom de ramingen der voor verhooging voorgestelde artikelen onvoldoende zijn gebleken, zij het volgende aangeteekend.

Art. 1. Ten gevolge van het buitenlandsch verlof van den gouvernements-secretaris en van een commies ter gouvernements-secretarie, in verband met de wijze waarop in den dienst werd voorzien, alsmede door het in afwachting van eene definitieve voorziening voorloopig vormen ter secretarie van eene nieuwe afdeeling, in verband met den spoorwegaanleg, waarvoor op de begroting voor 1904 bereids gelden zijn toegestaan, werd het bedrag der raming van dit artikel overschreden.

Ook werd ten laste van dit artikel verevend een voorschot van f 1500, aan den uit Nederland uitgezonden waarnemend gouvernements-secretaris toegekend, welk bedrag in 1903 niet ten volle is gerestitueerd, daar de heer FABUS eerst in November van dat jaar in de kolonie aankwam.

Art. 2. Ten gevolge van de vele verzonden telegrammen, van de hogere drukkosten, in verband met de toenemende vermeerdering van het werk ter gouvernements-secretarie en van extra belooningen aan twee ondergeschikte ambtenaren, in verband met een onderzoek betreffende het administratief beheer aan het Departement der koloniale vaartuigen, werd het bedrag der raming van dit artikel overschreden. Voor 1904 is de raming verhoogd tot f 20 100.

Art. 10. Aan 40 personen, met hunne gezinnen of alleen, moest in 1903 vrije overtocht van Suriname naar Nederland, of omgekeerd, worden verleend.

Bovendien moesten ten laste van dit artikel verevend worden de uitrustingskosten van de volgende ambtenaren:

A. MONDT, tijdelijk molenbaas;

M. C. SCHUMMELKETEL, tijdelijk visiteur;

dr. C. J. J. VAN HALL, inspecteur van den landbouw;

mr. G. J. FABUS, waarnemend gouvernements-secretaris;

J. JÜTTE, beheerder der koloniale vaartuigen;

dr. J. SACK, landbouwscheikundige;

alsmede een bedrag van f 400 wegens restitutie aan den heer A. E. J. W. JUTA der passagekosten voor zijne echtgenoot van Suriname naar Nederland.

Art. 21. Wegens de toeneming van het aantal gevangenen in de gevangenissen en in de arresthuizen gedurende het jaar 1903, en wegens de duurdere prijzen die in dat jaar voor bananen ten behoeve van die gevangenen moesten worden betaald, dan waarop bij de raming gerekend was, werd dit artikel belangrijk overschreden.

Art. 28. Het buitengewoon groot aantal bij het hof van justitie en bij de kanton- en ommegeande gerechten in 1903 behandelde strafzaken, en vooral het in een aantal zaken ongewoon groot aantal gehoorde getuigen, heeft de uitkeering van een onvoorziën hoog bedrag aan te goed gemaakte schade- en verblijfskosten noodig gemaakt.

Art. 31. Gedurende de afwezigheid van den gouvernements-landmeter, die den hoogleeraar in de mijnbouwkunde C. J. VAN LOON naar het Lawagebied vergezelde, werd de commies-landmeter ten domeinkantore aangewezen om de functiën van den gouvernements-landmeter waar te nemen, terwijl in verband daarmee ook de landmeter L. F. T. HORST ten domeinkantore werd werkzaam gesteld. Deze aanwijzingen vorderden eene uitgaaf van f 453,33.

Vermits echter vrijviel een gedeelte van de toelage van den surnumerair ter administratie van Financiën werd het bedrag der raming van dit artikel slechts met f 315,83 overschreden.

Art. 32. De overschrijding van dit artikel werd veroorzaakt door de aanstelling van een opzichter over de vestigingsplaats Nieuw-Waldeck in den loop van 1903, waarop bij de begrooting van dat jaar niet was gerekend, zoomede doordien aan den koewachter voor de stalweide achter Nieuw-Waldeck een hooger loon moest worden gegeven dan waarop voor den koewachter voor de als zoodanig vervallen stalweide tegenover Nieuw-Nickerie was gerekend.

Art. 33. Evenals in 1902 werd ook in 1903 door vele kleine landbouwers, die ten gevolge van het slechte seizoen en de hoge waterstanden aan hunne beplantingen, looskokers, enz. schade hebben geleden, een renteloos voorschot verleend, ten einde die schade weder te herstellen.

Het voor 1903 toegestane krediet van f 5000 werd daardoor overschreden.

Art. 47. Als gevolg van vele dienstreizen van den administrateur van financiën en van den gouvernements-landmeter in 1903 werd dit artikel met een gering bedrag overschreden.

Art. 57. Aan 181 Britsch-Indische immigranten werd de premie ad f 100 uitbetaald voor het afzien van het recht op vrije retourpassage naar Calcutta.

Over de drie voorafgaande jaren was de toestand als volgt:

	Geraamd:	Uitgegeven:
1900	f 4000	f 11 200
1901	4000	12 300
1902	4000	21 900

Voor 1904 is het bedrag der raming verhoogd tot f 15 000.

Art. 69. In verband met het groot aantal verpleegden in het weldadigheidsgesticht op 's lands grond „Boniface”, en ten gevolge van de hoge prijzen waarvoor het artikel bananen ten behoeve van de verpleegden in genoemd gesticht in het 2de halfjaar werd aanbesteed, werd het bedrag der raming van dit artikel overschreden.

De uitgaven waren:

Voeding en onderstand	f 26 442,84
Brandhout	291,20
Kleding	2 572,08
Ligging	99,00
Bewassing	209,64 ^s
Verlichting	111,08
Huishoudelijke benodigdheden, enz.	454,48
Kosten verbonden aan de keuring van levensmiddelen	50,00
Verschillende andere kleinere uitgaven	599,25

f 30 829,57^s

Art. 80. Evenals in 1902 moesten ook in 1903 ten laste van dit artikel hoge uitgaven worden gedaan zoowel voor verpleegkosten in en buiten het militair hospitaal als voor kosten van uit genoemde inrichting verstrekte medicijnen.

Voor 1905 is het bedrag der raming van dit artikel gesteld op f 70 000.

Art. 91. In de eerste helft van het dienstjaar 1903 werden vele gebouwen voor reparatie, vernieuwing of verbetering onder handen genomen en evenzo krachtig gewerkt aan het gewoon onderhoud. Tegen het einde van het jaar waren daardoor geen voldoende fondsen voorhanden voor nog noodzakelijke werken, die bezwaarlijk konden worden uitgesteld, waardoor het noodig werd in 1903 meer geld uit te geven dan het bedrag der raming van het artikel bedroeg.

Ten laste van dit artikel werd o. m. verevend een bedrag

van f 3235,14^s voor het doen van verschillende noodzakelijke reparaties aan het Gouvernementshotel, alsmede een bedrag van f 1918,77^s voor het opdelen van trenzen in den gouvernementstuin.

Art. 95. De raming van dit artikel werd belangrijk overschreden ten gevolge van den aanleg van de vestigingsplaatsen „Johan en Margaretha” en „Kroonenburg”. Voor den aanleg van „Johan en Margaretha” werd uitgegeven, behalve de koopsom met kosten ad f 6163, die ten laste van art. 98 is gebracht, nog een bedrag van f 38 624,54^s, waarin begrepen f 4612,14 voor den bouw van eenige woningen ten behoeve van de Javanennederzetting op die vestigingsplaats, zoomede voor eenige werken aan het voor rijstcultuur door de Javanen bestemde terrein aldaar.

Voor den aanleg van „Kroonenburg” werd, behalve de koopsom met kosten ad f 56 790, welk bedrag eveneens ten laste van art. 98 werd verevend, nog f 25 093,62 uitgegeven.

In verband met den achteruitgang van de cacaoplantages werden nagenoeg geen immigranten na expiratie van hun contract opnieuw onder contract in dienst genomen, terwijl vele niet onder contract verbonden immigranten die op de plantages werkzaam waren deze moesten verlaten, omdat hun aldaar geen werk meer kon worden verschaft.

Werkverschaffing van gouvernementswege kon destijds slechts op zeer bescheiden schaal geschieden, en zodoende ontstond er een algemeene drang naar het verkrijgen van terreinen ter uitoefening van den kleinen landbouw. Ook van de Creolen kwam een groot aantal aanvragen in.

Ter voorkoming dat de immigranten zouden repatriëren op kosten van het Immigratiefonds, was de aanleg van nieuwe vestigingsplaatsen dringend noodzakelijk.

Wat „Johan en Margaretha” betreft, zij vermeldt dat door den aankoop van deze verlaten plantage de gelegenheid werd verkregen om onder gunstige omstandigheden eene proef te nemen met de vestiging van Javaansche immigranten als kleine landbouwers. Met het oog op het groote belang dat de kolonie er bij heeft, wanneer de Javanen tot vestiging als kleine landbouwers kunnen worden gebracht, was het wenschelijk het aanbod tot aankoop van deze verlaten plantage niet af te slaan. „Johan en Margaretha”, die in de onmiddellijke nabijheid van den zetel van het districtsbestuur ligt, biedt voor zoodanige vestiging eene bijzonder goede gelegenheid aan. De Javanen toch, die nog meer dan de Britsch-Indiërs leiding van hoogerhand nodig hebben om als kleine landbouwers op eigen beenen te staan, zijn hier, behalve onder de onmiddellijke leiding van een planter-opzichter ter plaatse zelve, onder het voortdurend toezicht van den districts-commissaris, die op slechts vijf minuten afstand van de vestigingsplaats gevestigd is.

Toen „Johan en Margaretha” in de maand April van het afgelopen jaar werd aangekocht, werd het, vooral met het oog op de gunstige ligging daarvan, maar ook om andere redenen, wenschelijk geacht de inrichting daarvan dadelijk ter hand te nemen, waartegenover voorloopig zouden worden uitgesteld de uitbreiding van de vestigingsplaats „Laarwijk” en de gedeeltelijke uitbreiding van de vestigingsplaats „Alkmaar”, die beide op het programma van dat dienstjaar stonden.

De stand der fondsen leverde hiertegen geen bezwaar op bij de raming die vóór den aanvang der werkzaamheden was opgemaakt.

De overschrijding van het artikel, voor zoover die door de inrichting van „Johan en Margaretha” is veroorzaakt, is dan ook hoofdzakelijk te wijten aan teleurstellingen bij de uitvoering van het werk ondervonden en aan uitgaven gedaan ter bevordering van de Javanenvestiging, op welk een en ander aanvankelijk niet kon gerekend worden.

Ten aanzien van de urgentie van den aankoop en inrichting van de vestigingsplaats „Kroonenburg” c. a. kan worden medegedeeld, dat er op het tijdstip van den aankoop 500 aanvragen van Britsch-Indische immigranten waren voor retour-

passage. Het meerendeel van die immigranten was genegen in de kolonie te blijven, wanneer zij een stuk land in gebruik konden krijgen.

Daar door den aankoop van „Kroonenburg” 300 immigranten aan land geholpen zouden kunnen worden, zou daarmee in de eerste plaats worden uitgespaard eene uitgaaf voor retourpassage van die 300 immigranten (ongerekend de passage voor het hun vergezellend gezin) van $300 \times f 145 = f 43\,500$, terwijl, wat aangaat de voordeelen die het Gouvernement uit de immigratie moet trekken, en die vooral in de kolonisatie van de immigranten moeten gevonden worden. (vgl. de Memorie van Antwoord bij de Surinaamsche begrooting voor het dienstjaar 1893, Zitting 1892—1893 — 95, n°. 14), voor iederen immigrant die naar zijn land terugkeert ook $\frac{2}{5}$ der eerste passage, bedragende dus $300 \times f 102 = f 30\,600$, alzoo te zamen $f 74\,100$, ten laste van het Immigratiefonds, waarvoor de gelden geleend worden onder waarborg van rente en aflossing van den Staat, grootendeels als verloren moet worden beschouwd.

Dat het zooeven genoemde bedrag van $f 74\,100$ belangrijk stijgt wanneer ook de gezinnen van de 300 immigranten in rekening worden gebracht, ligt voor de hand.

Wanneer hieraan nog wordt toegevoegd dat de immigranten bij hun terugkeer een aanzienlijk bedrag aan spaarpenningen meenemen, dat anders in de kolonie zou worden besteed, en dat het repatriëeren van 300 immigranten beteekent ruim $f 2600$ per jaar minder inkomsten, welke tegen 3% een kapitaal van $\pm f 87\,000$ representeren, dan springt in het oog het groote belang van den aankoop der vestigingsplaats „Kroonenburg”, waarmee het vertrek van een 300-tal immigranten werd voorkomen.

Op „Johan en Margaretha” konden, behalve aan Javanen, ook aan Britsch-Indiërs en aan Creolen een aantal perceelen, namelijk aan iedere categorie 62, worden toegewezen, welke perceelen alle bezet zijn.

Evenzoo konden op „Kroonenburg” c. a., nevens de Britsch-Indische immigranten, ook een belangrijk aantal Creolen worden geholpen aan perceelen ter uitoefening van den kleinen landbouw.

Op het oogenblik van den aankoop van „Kroonenburg” c. a., in de maand September 1903, waren 4032 H.A. land voor den kleinen landbouw uitgegeven, tegen 5154 op ultimo Augustus 1904.

Het geheele aantal beschikbare perceelen op de vestigingsplaats „Kroonenburg”, te zamen groot 618 H.A., is onmiddellijk na den aankoop tot uitoefening van den kleinen landbouw toegewezen.

Dat, niettegenstaande de inrichting van de genoemde vestigingsplaatsen, de aanvraag naar domeinland ter uitoefening van den kleinen landbouw nog zeer groot blijft, moge uit de volgende cijfers blijken.

Ter bekoming van land langs het Pad van Wanica, waar de spoorweg wordt aangelegd, kwamen bij den agent-generaal en den districts-commissaris van Beneden-Suriname alleen van Britsch-Indiërs niet minder dan 1136 aanvragen in. Van deze aanvragers konden 109, allen met gezinnen, geholpen worden op de nabij Paramaribo gelegen plantage „Livorno”, die dit jaar is aangekocht en tot vestigingsplaats ingericht, terwijl ± 200 zouden geholpen worden aan zes tracés, loodrecht op den spoorweg gekapt. Er bleven in de maand September van dit jaar dus nog 830 aanvragen over, alleen van Britsch-Indiërs, waarvan vele met gezinnen, en alleen betreffende perceelen aan het Pad van Wanica, waaraan toen nog niet kon worden voldaan.

Art. 98. De uitgaven waren:

1. bouw van een laboratorium	f 13 880,00
2. kosten van inrichten van id.	7 468,33 ^s
3. voltooiing enz. van het baggervartaaiig .	46 037,03 ^s
4. quarantaine-barakken aan de Marowijne	1 859,57 ^s
5. aankoop vestigingsplaats „Johan en Margaretha”, benevens onkosten	6 163,00

6. aankoop vestigingsplaats „Kroonenburg”, benevens onkosten	f 56 790 00
7. aankoop erf „Leefson” en onkosten ...	1 150,00
8. quarantaine-barakken in Nickerie	2 826,62
9. uitgaven in 1903 ter voltooiing van het werkoverbrengen der infirmerie van het fort „Nieuw-Amsterdam” naar „post Leyden”, waarvoor op de begrooting voor 1902 een krediet van $f 7200$ was toegestaan	899,41
	f 137 073,97 ^s

ad. 3. De uitgaven waren:

in de kolonie	f 5 700,59 ^s
in Nederland	40 336,44
	f 46 037,03 ^s

ad 4 en 8. In verband met het heerschen van pokken in de naburige koloniën moesten te Nickerie en Albina eenvoudige quarantaine-barakken worden opgezet.

ad 7. De aankoop van bedoeld erf was wenschelijk met het oog op de aanstaande, in het belang der rioleering van Paramaribo, te ondernemen verbetering van de Picornekreek.

ad 9. Het bedoelde werk kon niet geheel ten laste van den dienst 1902 worden voltooid.

Eenig meerder werk was noodig ter vervanging van houtwerken, die bij afbraak bleken te moeten worden vervangen.

De voltooiing ondervond vertraging door het herhaaldelijk in gebruik nemen van post Leyden voor quarantaineplaats.

Een en ander was oorzaak dat in 1903 nog $f 899,41$ noodig was.

Art. 102. Daar op de werkplaatsen van de koloniale vaartuigen herhaaldelijk de werkzaamheden werden vertraagd, omdat niet over een voldoende aantal draaibanken, boortoestellen, enz. kon worden beschikt, en in 1903 de gelegenheid zich heeft voorgedaan de benodigde werktuigen in de kolonie op voordeelige wijze aan te schaffen, en wel:

- 1 groote draaibank;
- 1 kleine draaibank;
- 1 stoomboormachine;
- 1 handboormachine en
- 1 zaagmachine,

te zamen voor slechts $f 1175$, werd tot aankoop daarvan besloten, hetgeen eene overschrijding van den post „aankoop van gereedschappen” ten gevolge had.

Voorts werd ten gevolge van noodzakelijke extra reizen, waarop bij de raming niet was gerekend, het bedrag der raming voor brandstoffen belangrijk overschreden.

Als extra reizen moeten worden aangemerkt:

die van het ss. Curaçao:

	steenkolen- verbruik in tonnen:
naar Coronie en Nickerie	27
naar Coronie	49
voor de werkzaamheden in verband met het opzetten van het geleidelicht aan den mond van de Suriname-rivier	38
voor een koelietransport naar Demerara	30
voor eene reis in verband met het lossen van een kolenschip gedurende de quarantaine	23
voor eene excursiereis	6
voor het afhalen van stembussen	43
voor het slepen van een zeilschip	4½
voor het overbrengen van een kerk van de Moravische Broedergemeente naar Nickerie	12
voor het afhalen van de Engelsche mail van Demerara, toen eenigen tijd de Royal Mail niet doorkwam, naar Suriname	39

steenkolen-
verbruik
in tonnen:

voor reizen naar Marowijne in de plaats van de <i>Albina</i> (verschil in gebruik)	72
voor eene reis naar Curaçao, Aruba en Bonaire ter afhaling van arbeiders voor den spoorweg-aanleg in Suriname	62
die van het ss. <i>Paramaribo</i> : voor reizen naar Albina in plaats van het ss. <i>Albina</i> (verschil in gebruik)	39
voor het afhaken van de Engelsche mail van Deme- rary	60
die van het ss. <i>Albina</i> : voor het afhaken en bezorgen van stembussen	15½
voor het afhaken van de Engelsche mail van Deme- rara	27
voor het opsporen van de zeilbarkas <i>Snip</i> , die buiten- gaats gezonden om een afgedreven vaartuig op te sporen, zelf niet terugkeerde	10
voor reizen naar Coronie en Nickerie, in plaats van den schoener <i>Nickerie</i>	52
voor reizen naar Coronie, als voren	12½
voor de werkzaamheden aan het geleidelicht	1
voor het leggen van tonnen	5
voor het afhaken van koelies	1½
voor het stationneeren van een stoombarkas te La Prevoyance voor de diensteizen van den aldaar geves- tigden districtsgeneesheer	30
voor eene reis in verband met de ongeregelde heden op plantage „Mariënborg”	1½
waterladen van diverse schepen in de Boven-Suri- name in verband met de quarantaine tegen Demerara... ..	25
Totaal verbruikte steenkolen	685½

berekend naar den inschrijvingsprijs van f 22,34, maakt ongeveer uit het bedrag waarmede onderdeel d is overschreden.

In verband met het groot aantal passagiers voor *Albina* was het nu en dan bepaald noodzakelijk dat door een der grootere stoomschepen die dienst werd verricht.

Tegenover het grootere steenkolenverbruik stond in die gevallen steeds eene hoogere opbrengst van passage- en vrachtgelden.

Voor de reis naar Curaçao, Aruba en Bonaire is slechts een klein gedeelte van het steenkolenverbruik ten laste van dit artikel gebracht, waartegenover echter inkomsten staan voor passage- en vrachtgelden, daar door verschillende personen van die gelegenheid werd gebruik gemaakt om de reis mede te maken en in Curaçao ook nog vrachtgoederen werden ingenomen voor Paramaribo.

Art. 105. Het toegestane krediet moest worden overschreden door aanhuur van hulp-equipage:

a. voor het reservestoomschip *Curaçao*, dat herhaaldelijk in de vaart moest zijn, omdat de diensten bij wijze van proef op Coronie, die naar het getij geregeld moeten worden, vrij dikwijls samenvielen met die op *Albina* en *Demerara*, en dus meermalen die schepen te gelijk dienst moesten verrichten;

b. voor het stoomschip *Curaçao* en den schoener *Nickerie*, die bij de opstelling van het geleidelicht aan den mond van de Surinamerivier dienst hebben gedaan;

c. voor de vervanging van ziek personeel (hoofdzakelijk onder de machinisten) en ter bemanning van de reservestoombarkassen, die wegens reparatie van verscheidene der andere barkassen dikwijls invallen.

Art. 108. Voor aanschaffing van leerboeken werd een bedrag van f 2,95 boven de raming uitgegeven. Hoewel het hier een luttel bedrag geldt, moet het artikel weder voor verhoog-

ging worden voorgedragen, omdat het bij de begrotingswet niet voor aanvulling uit den post voor onvoorziene uitgaven vatbaar is verklaard.

Art. 111. Ten gevolge van de uitgaven in verband met het opstellen en de voltooiing van het geleidelicht aan den mond van de Surinamerivier, waarvoor op de begrooting voor 1900 bereids gelden waren toegestaan ad f 5424,35, werd het bedrag der raming van dit artikel overschreden.

Art. 115. De uitgaven waren:

in de kolonie	f 2059,08 ⁵
in Nederland	4442,38
	f 6501,46 ⁵

Onder de in de kolonie gedane uitgaven is begrepen een bedrag van f 300 wegens huur van een loods, waarop bij de raming niet was gerekend.

De in Nederland gedane uitgaven zijn:

benodigdheden voor de brandweer	f 2979,50
brandspuitslangen	1428,00
vracht	34,88
	f 4442,38

De in Nederland gedane uitgaven zijn nog een gevolg van den aanleg van eene brandwaterleiding, waarvoor op de begrooting voor 1900 een krediet was toegestaan.

Art. 117. Aan pensioenen van weduwen en kinderen van overleden landsdienaren werd in 1903 meer uitbetaald dan het bedrag der raming van het artikel bedroeg, hetgeen moet worden toegeschreven aan de meerdere sterfgevallen van ambtenaren en gepensioneerde ambtenaren in 1902 en 1903.

Ten aanzien van de artikelen die voor vermindering worden voorgedragen diene het volgende:

Art. 7. De uitgaven waren:

loon	f 273,70
kleeding	4,50
	f 278,20

Art. 8. De toelage van het opperhoofd van de Becoe- en Moesinga-boschnegers viel ook in 1903 vrij, omdat de post ook in dat jaar onvervuld bleef.

Art. 15. Door de vacature van een lid en van den substituut-griffier van het hof van justitie, alsmede door het buitenlandsch verlof van twee leden, waarvan sedert één is overleden, en door het buitenlandsch verlof van den commies op het parket, bleven, in verband met de wijze van voorziening in den dienst, de uitgaven beneden de raming.

Art. 17. Door de vacature van ommegeand rechter te Mariënborg en van den griffier bij het kantongerecht te Nickerie, alsmede door het buitenlandsch verlof van den kantonrechter van Coronie tot ultimo Juli 1903 (waarna die titularis gepensionneerd is), in verband met de wijze waarop in den dienst werd voorzien, bleven de uitgaven beneden de raming.

Art. 18. Voor abonnement voor reiskosten, geraamd op f 800, werd in verband met de invoering van de reorganisatie der rechterlijke macht slechts f 633,34 uitgegeven.

Art. 19. Daar de betrekking van griffier bij het kantongerecht in Nickerie in 1903 vacant was, viel de toelage voor huisvesting voor den titularis vrij.

Art. 22. Door incompleet onder het mindere politieperso-

Wijziging en verhooging begrooting Suriname voor 1903 en verhooging hoofdstuk X der Staatsbegrooting voor 1903.

neel en de afwezigheid met buitenlandsch verlof van eenige beambten van politie werd het bedrag der raming niet ten volle uitgegeven.

Art. 24. In 1903 werden 324 Fransche vluchtelingen uitgezet tegen 222, 424, 348 en 442 in 1902, 1901, 1900 en 1899.

Art. 25. De eenige politiepost die er nog aan de Lawa bestond, werd in April 1902 voorloopig opgeheven wegens den onvoldoenden toestand waarin het kamp der beambten zich bevond, en is sedert niet meer bezet.

Art. 30. Het bedrag der raming van onderdeel *c*, van dit artikel werd niet uitgegeven, doordien in 1903 geene schiet-oefeningen werden gehouden, terwijl op de onderdeelen ook nog een gering bedrag overbleef.

Art. 35. In het bedrag der raming van het artikel was begrepen een bedrag van f 400 voor woninghuur op de plantages „Meerzorg” en „de Eendracht”. Aangezien echter op die plantages in 1903 niet werd gestijld, viel de woninghuur ad f 400 vrij.

Art. 36. Daar voor terugkeer naar boord kon worden gebruik gemaakt van gouvernementsvaartuigen, viel het bedrag der raming van onderdeel *c* van dit artikel, ad f 100, geheel vrij.

Art. 39. Het bedrag der raming van dit artikel werd niet ten volle uitgegeven, doordat in 1903 niet altijd 4 bestellers in dienst waren.

Art. 44. Door de tijdelijke vacature van klerk op het hypotheekkantoor gedurende een gedeelte van 1903, alsmede ten gevolge van de vervanging van den tijdelijken hypotheekbewaarder door den commies gedurende eenige maanden, in verband met de wijze waarop in den dienst werd voorzien, bleven de uitgaven op dit artikel beneden het bedrag der raming.

Art. 48. Het bedrag der raming van onderdeel *e* (kosten vallende op de betaling van rente en aflossing) ad f 600 werd niet ten volle uitgegeven.

Art. 49. Wegens latere uitgifte dan waarop aanvankelijk gerekend was, viel op dit artikel vrij:

rente van de 10de serie voor een half jaar	f 1500
idem 11de serie voor een heel jaar	3000
idem 12de serie voor een half jaar	1500
Totaal	f 6000

terwijl voor „kosten vallende op de uitgifte, loting, enz.” uitgaven boven de raming moesten gedaan worden.

Art. 50. Het bedrag der raming van onderdeel *g* (kosten vallende op de loting, enz.) ad f 175 werd niet uitgegeven, omdat in 1903 geen aandeelen van nieuwe serieën werden uitgeloot.

Art. 56. Ten laste van dit artikel werden in 1903 geene uitgaven gedaan.

Art. 58. Ten gevolge van het buitenlandsch verlof van een der predikanten bij de Hervormde Gemeente, in verband met de wijze waarop in den dienst werd voorzien, werd het bedrag der raming van dit artikel niet ten volle uitgegeven.

Art. 62. Door vacatures bij het onderwijzend personeel en het buitenlandsch verlof van vier onderwijzers bleven de uitgaven op dit artikel beneden de raming.

Art. 66. De inspecteur van den landbouw genoot traktement eerst van 15 November 1903 af.

Art. 66 *a*. De landbouwscheikundige genoot traktement alleen over de maand December 1903.

Art. 66 *b*. De uitgaven waren:

<i>a</i> . kosten van wetenschappelijke verzamelingen f	404,48
<i>b</i> . kosten van den cultuurtuin	7 963,38
<i>c</i> . kosten verbonden aan het doen van meteorologische waarnemingen	84,20
<i>d</i> . kosten voor het laboratorium voor plant- en scheikundige onderzoekingen	176,08

Alsmede:

hoofdgeld voor 8 Ned.-Ind. immigranten	f 35,00
passage naar Java van 4 Javanen	640,00
³ / ₅ gedeelte in de aanvoerkosten van 12 Javanen	1872,00
restitutie aan het Immigratiefonds van uitgaven in verband met den terugvoer van 4 Javanen	95,58
	2 642,58
	f 11 270,72

Art. 71. Van het traktement van den gouvernements-veearts werd ingehouden een bedrag van f 222,22, tot terugbetaling van een aan hem in 1902 in Nederland verleend voorschot op zijn traktement. In hoofdzaak daardoor werd het bedrag der raming van dit artikel niet ten volle uitgegeven.

Art. 72. Ten gevolge van het vertrek uit de kolonie van een der leeraren, en het buitenlandsch verlof van een ander, in verband met de wijze waarop in den dienst werd voorzien, werd het bedrag der raming van dit artikel niet ten volle uitgegeven.

Art. 78. Door het onvervuld blijven van de vacature Berg en Dal en de wijze, waarop de geneeskundige dienst in het district Boven-Para werd geregeld, bleven de uitgaven op dit artikel beneden de raming.

Art. 79. Ten laste van onderdeel *c* van dit artikel, dat geraamd was op f 3780, werd slechts verevend een bedrag van f 2 605,88.

Art. 85. Op den post „voeding, kleeding, enz.”, geraamd op f 32 000, behoefde slechts f 28 382,34⁵ te worden uitgegeven.

Art. 92 en 93. Het bedrag der raming van deze artikelen werd slechts gedeeltelijk uitgegeven, doordien het nieuwe baggervartaig eerst in de tweede helft van 1903 in dienst werd genomen.

Art 94. De uitgaven waren:

<i>a</i> . 1. gewoon onderhoud	f 49 448,69 ⁵
<i>a</i> . 2. buitengewoon onderhoud, en geleidelijke verbetering van de wegen	14 737,30 ⁵
<i>b</i> . kosten van besproeiing van de straten en wegen te Paramaribo in den drogen tijd	365,45
	f 64 551,45

Art. 94*b*. De uitgaven voor den spoorwegaanleg waren:

	1903.	In de kolonie.	In Nederland:
Juli	—	—	f 6 580,15
Augustus	—	—	18 982,67

Wijziging en verhooging begrooting Suriname voor 1903 en verhooging hoofdstuk X der Staatsbegrooting voor 1903.

1903.	In de kolonie:	In Nederland:
September	f 24 047,84 ⁵	f 10 006,95
October	26 838,26 ⁵	551 550,42
November	47 476,87	8 318,12
December	19 117,98	76 593,45 ⁵

f 117 480,96 f 672 031,76⁵

1904.	Januari tot	Jan. tot
Augustus	f 209 305,23	Juni f 76 771,42
	f 326 786,19	f 748 803,18 ⁵
Totaal	f 1 075 589,37 ⁵	

Wanneer in verband met de in 1903 gedane uitgaven de rente ad 3 % berekend wordt van af de maand na die, waarin de uitgaaf is gedaan, zal met een bedrag van f 4000 kunnen worden volstaan.

Art. 100. Ten gevolge van het aan den hoofdmachinist bij

het departement der koloniale vaartuigen verleend ontslag, in verband met de wijze waarop in den dienst werd voorzien, werd het bedrag der raming van dit artikel niet ten volle uitgegeven.

Art. 101. Daar de koloniale vaartuigen in 1903 weinig gemeenschap hebben gehad met den wal in Demerara, wegens het heerschen van pokken aldaar, bleven de uitgaven beneden de raming.

Art. 116. Aan pensioenen van burgerlijke landsdienaren werd in 1903 minder uitbetaald dan het bedrag der raming van het artikel bedroeg.

Ten gevolge van mindere uitgaven dan waarop bij de raming was gerekend bleef op de artt. 20, 29, 37, 45, 46, 53, 54, 55, 63, 70, 74, 104, 106, 109, 110, 113, 114 en 118 een gering bedrag over.

De Minister van Koloniën,

IDENBURG.